

TÖRTÉNELEM 5-7.

Kulcsfogalmak tanítása és gyakorlása

2015. február 26.

SZÉCHENYI 2020

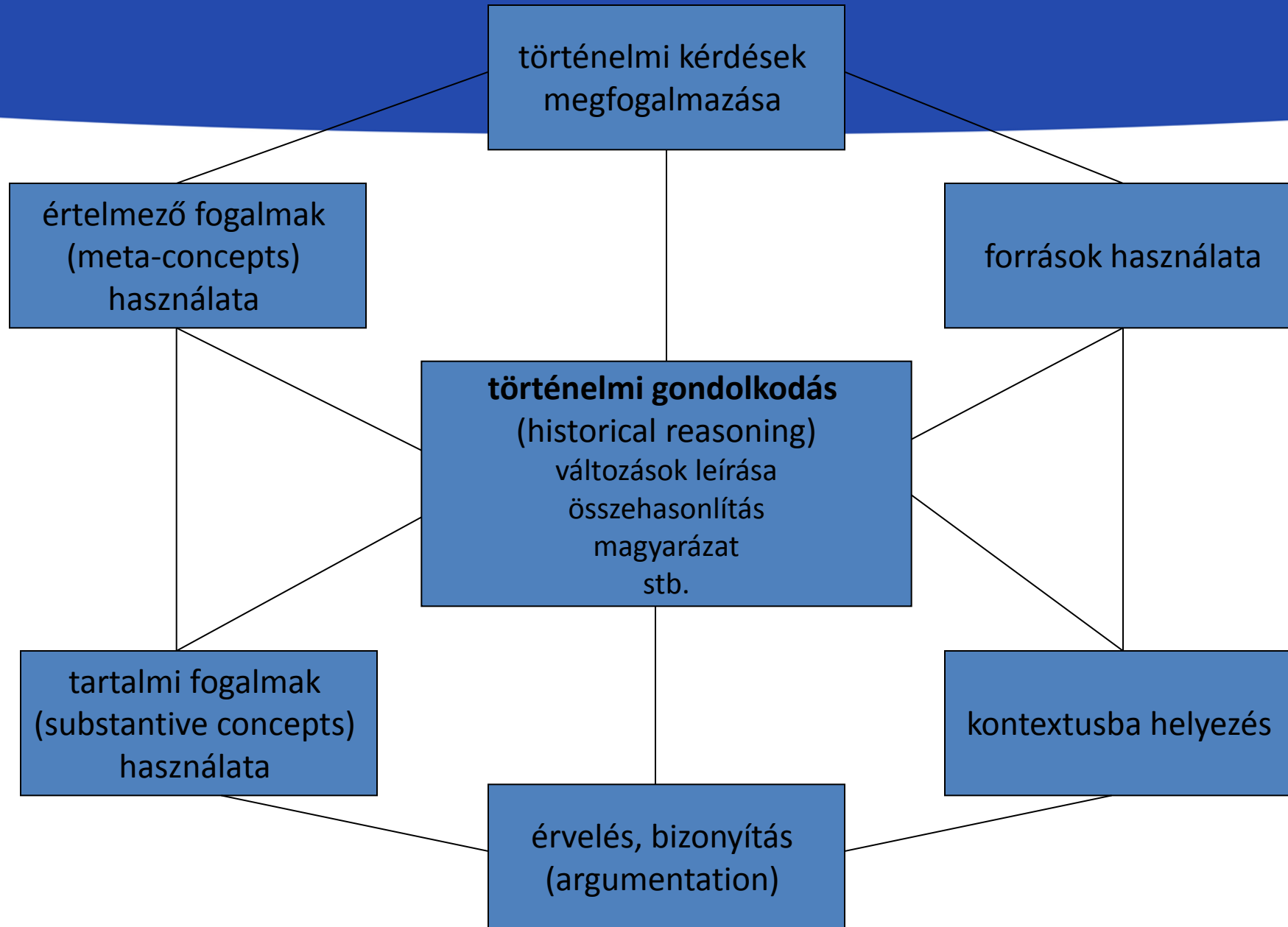

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

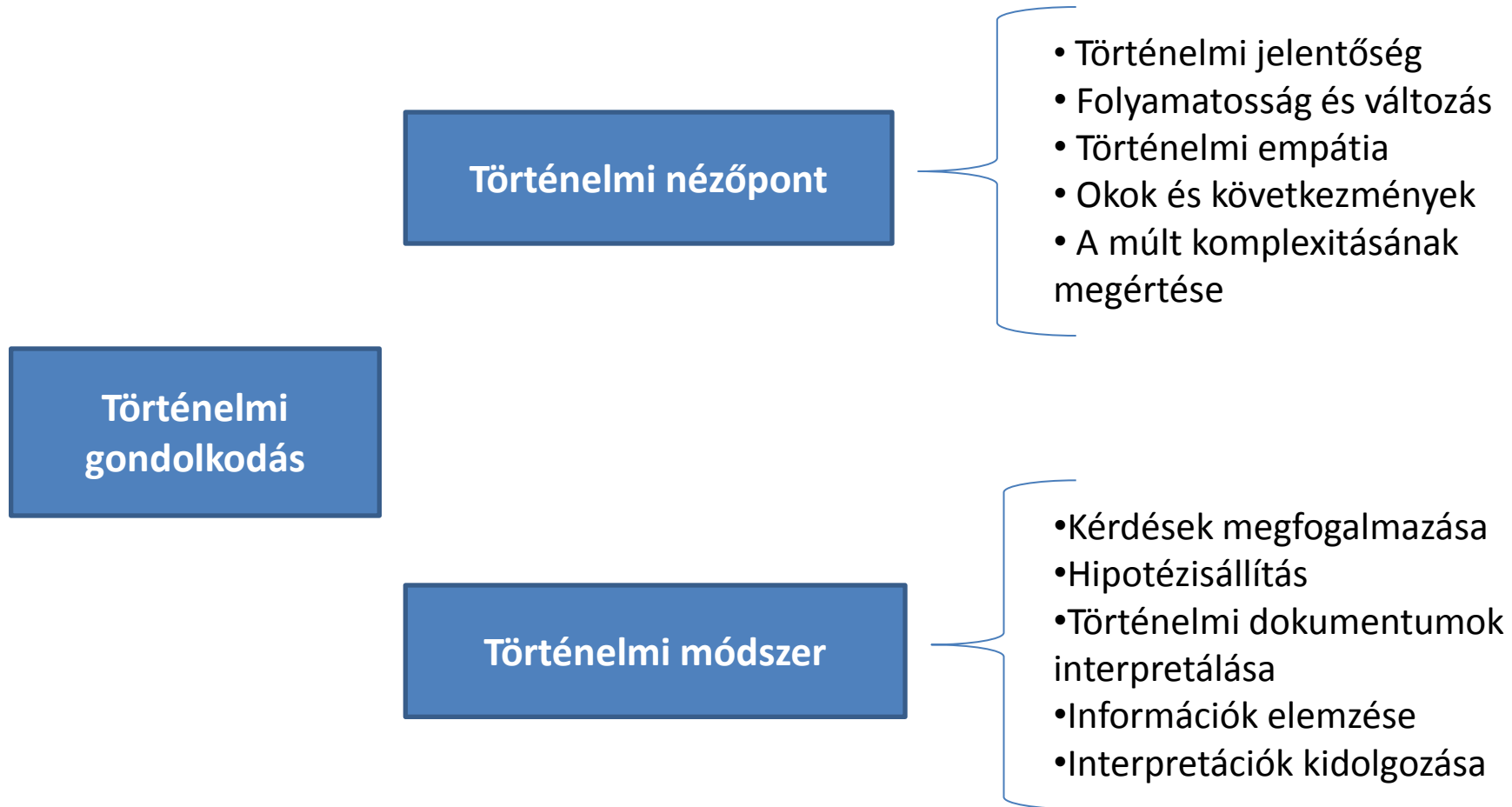
Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Történelmi gondolkodás

Gazdaság

gazdasági tevékenység

- előállítás
- elosztás
- fogyasztás

gazdasági szereplők

- háztartások
- vállalkozások
- állam
- bankrendszer

gazdasági kapcsolatok

- újraelosztás
- kölcsönösség
- piaci csere
- önellátás

gazdasági rendszerek

- újraelosztáson alapuló
- piacgazdaság
- vegyes gazdaság

Társadalom

család
nemzet
vallás
többség
kisebbség

társadalom

- rendi
- osztály
- nyitott

társadalmi réteg

- elit
- közép
- alsó

népesedés

társadalmi mobilitás

Politika

hatalmi ágak

- törvényhozás
- végrehajtás
- igazságszolgáltatás

politikai rendszer

- jogrendszer
- gazdasági rendszer
- politikai kultúra

a politikai rendszerek típusai

- despotizmus
- monarchia
- abszolutizmus
- diktatúra
- demokrácia

A történelmi szemlélet és gondolkodás kialakítása

A történelemtanításban nem kész, lezárt fogalmakkal dolgozunk, hanem olyan fogalmakkal, amelyek értelmezését a történelemtanítás során folyamatosan bővítjük.

Az értelmező történelmi kulcsfogalmakhoz (forrás, tények és bizonyítékok, okok és következmények, folyamatosság és változás, jelentőség, történelmi nézőpont, interpretáció) kapcsolódó ismeretek folyamatos bővítését és alkalmazását

Értelmező kulcsfogalmak

Történelmi...

okok és következmények

változás és folyamatosság

jelentőség

források

nézőpontok

interpretáció, értelmezés

Okok és következmények

A miért kérdésre adott válaszok az okok.

Az okok és a következmények fontossági szempont szerint sorrendbe állíthatók.

Az okok és a következmények különféle szempontok szerint csoportosíthatók.

A különféle okok együtt fejtik ki a hatásukat.

Az események bekövetkeztét előidéző okok általában kölcsönösen összefüggnek egymással.

Minden történet más történetekkel kölcsönhatásban zajlott le. E kapcsolatrendszer feltárása nélkül semmilyen történet nem érthető meg.

Az okozati összefüggések feltárása közötti különbségek miatt lényeges eltérések lehetnek ugyanazon történelmi esemény bemutatása, értelmezése és értékelése között.

„Ahogy a történészek gondolkodnak...” Történelem 5-6.

- Egy általánosítható megállapítás pl. a forrásokról vagy az ok-okozati összefüggésekről
- Egy konkrét példa a lecke anyagából
- Egy feladat, amely már a kulcsfogalommal kapcsolatos ismeret alkalmazását igényli

Ahogy a történészek gondolkodnak...

A történelem során nagyon sok forrás megsemmisült vagy elveszett. Történelemformáló személyiségek esetében is csak abból alkothatunk képet, ami fennmaradt.

Hannibál római megítélése

Amikor Karthágó elhamvadt a tűzvészben, a punok könyvei is elégtek. Hannibál tetteit csak görög és római forrásokból ismerjük. A különböző szerzők eltérő nézőpontokból látják ugyanazt az eseményt.

- Mit gondolsz, egy római történetíró ugyanúgy mutatta be Hannibált, mint egy pun?
- Mire következtethetünk abból, hogy a római történetírók elismerték Hannibál zsenialitását? Ez növelte vagy csökkentette annak az értékét, hogy végül legyőzték?

Kulcsfogalmak Történelem 7.

- A szövegben egy kulcs jelzi, hogy itt egy olyan probléma jelenik meg, amely összefüggésben van egy történelmi kulcsfogalommal, és ehhez a lecke végén még egy külön rész foglalkozik
- Megnevezzük, hogy milyen kulcsfogalommal foglalkozunk
- Megfogalmazódik egy általános megállapítás az adott kulcsfogalommal összefüggésben
- Egy ismertetés vagy egy feladat a lecke tartalmához kapcsolódó példát mutat be

TÖRTÉNELMI VÁLTOZÁSOK

A történelemben voltak olyan korszakok, amikor hosszú időn keresztül alig változott valami, de voltak olyan korszakok is, amikor gyors és látványos változások zajlottak le. Ez utóbbi esetben a változások kölcsönösen erősítették is egymást.

- Csoportmunkában készítsétek egy rajzos ábrát, amellyel bemutatjátok, hogy a 19.század második felében lezajlott változások között milyen ok-okozati összefüggések voltak!

TÖRTÉNELMI NÉZŐPONTOK

A történelmi szereplők személyes tulajdonságai is hatással vannak az események alakulására.

- Hasonlítsd össze, mit tett Deák Ferenc, Kossuth Lajos és Széchenyi István az önkényuralom időszakában! Vitassátok meg a hasonlóságok és különbségek okait!

ELTÉRŐ NÉZŐPONTOK

Ugyanarról az eseményről nagyon eltérőek lehetnek a vélemények.

A müncheni döntés már a korabeli emberek között is éles vitákat keltett.

„Micsoda szörnyű, képtelen és hihetetlen dolog az, hogy nekünk lövészárkokat kellene ásni és gázálarokot felvenni itt egy távoli ország népei közti vita miatt, akikről mi semmit sem tudunk. Én a magam részéről a béke embere vagyok a lelkem mélyéig.”
(Neville Chamberlain, 1938. szeptember)

„Azzal fogom kezdeni, amit mindenki szeretne figyelmen kívül hagyni vagy elfelejteni, de amit mégis ki kell mondani... teljes vereséget szenvedtünk. Az elnémult, gyászba borult, magára hagyott, megtört Csehszlovákia eltűnik a sötétségben... Előbb vagy utóbb önök látni fogják azt, ahogy Csehszlovákiát a náci rezsim lenyeli majd... És ne gondolják azt, hogy ez a történet vége. Ez csak a kezdet.”
(Winston Churchill, 1938 szeptember)

- Milyen érveket sorolhattak fel Chamberlain hívei? Fogalmazz meg ezek közül néhányat!
- A karikatúra készítője szerint Chamberlainnek vagy Churchillnek volt igaza? Miből gondolod így?

„Britannia népe, gyermekeid biztonságban vannak. Férjeitek és fiaitok nem fognak háborúba menetelni. A béke győzelem az egész emberiségnek. Ha győzelmes hős kell nekünk, válasszuk Chamberlaint, a miniszterelnök sikere hatalmas és tartós – boldog otthonok és a megkönnyebbült szívek milliói.”
(Egy brit újságcikk a müncheni egyezményről, 1938. szeptember 30.)

„Az erőszakkal szembeni folyamatos meghátrálással Chamberlain bátorította az agressziót... ezért az a véleményünk, hogy Chamberlain egész politikája a diktatúra lélektanának végzetes félreértésén alapult.”
(Egy brit újságcikk Chamberlain politikájáról, 1938. december)

- Hasonlítsátok össze a két újságcikk részletet! Mi a legfőbb különbség a két értékelés között?
- Vitassátok meg, mitől változhatott meg ennyire Chamberlain külpolitikájának a megítélése!
- Nézzétek meg a cikkek megjelenésének dátumát is!

VÁLTOZÁS ÉS FOLYAMATOSSÁG

A történelmi megismerés fontos része a változások megfigyelése és azonosítása.

A hadtörténelem nagyon jó példa a változásokra. A fegyverek és a hadi taktika korról korra mindig jelentősen átalakult. A lőfegyverek középkori megjelenése például alapvetően megváltoztatta a hadviselés módját és eszközeit. Az első és a második világháború között nem telt el hosszú idő, mégis érdemes megvizsgálnunk, történtek-e változások.

- Hasonlítsd össze a második világháború eseményeit az első világháborúval! Milyen hasonlóságokat és különbségeket veszel észre?
- Milyen bizonyítékai vannak annak, hogy változások zajlottak le a haditechnika és a hadviselés terén?

Ajánlott irodalom

[A kerettanterv változásai - a történetmeséléstől a reflektív történelemszemléletig](#)

Történelemt@nítás 2014. május 6.

[A történelmi kulcsfogalmak](#)

Taní-tani 2013. május 8.

[A történelmi gondolkodás fejlesztése](#)

Iskolakultúra 2013/2. szám